

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5MCdo/18/2014
Identifikačné číslo spisu:	8210201223
Dátum vydania rozhodnutia:	26.04.2016
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2016:8210201223.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu A. K., bývajúceho v C., zastúpeného JUDr. Evou Hudákovou, advokátkou so sídlom v Bardejove, Dlhý rad č. 17, proti žalovanému Ing. S. T., bývajúcemu v C., o zaplatenie 8 189,96 €, vedenej na Okresnom súde Bardejov pod sp.zn. 1 C/14/2010, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Okresného súdu Bardejov z 12. júna 2012 č.k. 1 C/14/2010-111 a rozsudku Krajského súdu v Prešove z 18. decembra 2013 sp.zn. 10 Co/3/2013, takto

rozhodol:

Mimoriadne dovolanie o d m i e t a.

Žalobcovi náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznáva.

Odôvodnenie

Okresný súd Bardejov rozsudkom zo 17. septembra 2012 č.k. 1 C/14/2010-111 zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi 7.408,02 € s 9 % úrokom z omeškania od 22. júla 2010 do zaplatenia, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti žalobu zamietol. Uviedol, že o trovách konania rozhodne po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej. V odôvodnení rozsudku uviedol, že žalovaný sa bezdôvodne obohatil, pretože budovu, patriacu vlastnícky žalobcovi, užíval bez právneho dôvodu, jej časť užíval na skladovanie svojich vecí a bezdôvodné obohatenie žalovaného preto predstavovalo výšku nájomného, ktoré by inak musel zaplatiť a o ktoré sa jeho majetok nezmenšil. Žalobca nemohol budovu prenajať, pretože mu v tom bránili zapratané priestory vecami žalovaného. Taktiež za bezdôvodné obohatenie považoval žalobcom zaplatenú daň za stavbu.

Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Prešove rozsudkom z 18. decembra 2013 sp.zn. 10 Co/3/2013 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené s jeho odôvodnením a rozhodnutie považoval za správne (§ 219 ods. 2 O.s.p.).

Na podnet žalovaného podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len („generálny prokurátor“) mimoriadne dovolanie proti obom uvedeným rozsudkom (proti rozsudku súdu prvého stupňa len v časti výroku, ktorým bolo žalobe vyhovené), z dôvodu, že predmetnú vec súdy nesprávne

právne posúdili, keď právnu normu správne určenú nesprávne vyložili a na zistený skutkový stav nesprávne aplikovali (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.). Uviedol, že z obsahu súdneho spisu vyplýva, a medzi účastníkmi bola nesporná skutočnosť, že dňa 19. septembra 1991 uzatvorili zmluvu o konzorciu za účelom vykonávania spoločnej obchodnej činnosti, najmä draženia prevádzkových jednotiek v malej privatizácii na spoločný účet s podielom 1. Nesporná bola aj skutočnosť, že účastníci konzorcia po jeho vyhlásení za neplatné, ale ani pred ukončením spoločnej podnikateľskej činnosti, majetkové vysporiadanie neuskutočnili. V rámci vykonávania svojej spoločnej činnosti vydražili štyri prevádzkové jednotky, pričom jednou z nich bola budova potravín s reštauráciou - C., ktorej užívanie bolo predmetom súdnej veci. Z korešpondencie žalobcu doručovanej žalovanému vyplynulo, že prevádzka potravín - C., mala zostať vo vlastníctve žalovaného. Taktiež z nej bolo preukázané, že žalobca žalovaného vyzýval na vypratanie predmetnej nehnuteľnosti. Podľa protokolu o vyprataní nebytových priestorov z 5. mája 2008 bolo zrejmé, že uvedené veci boli vypratané a uložené v oddelenej miestnosti. Z výpovedí oboch účastníkov zhodne vyplýva, že budova - prevádzka potravín, bola v zlom technickom stave, neschopná na riadne užívanie s potrebou nevyhnutnej rekonštrukcie. Preukázanou bola aj skutočnosť, že v presne nezistenom dni v roku 2008 žalobca vylúčil žalovaného z užívania predmetných prevádzkových priestorov, keď zavaril mreže a vymenil zámky. Z týchto skutočností podľa mimoriadneho dovolateľa sa javí nepochopiteľné, ako mohol súd prvého stupňa dospieť k skutkovému a následne právnomu záveru vyslovenému v súdnom rozhodnutí. Žalobca podľa neho totiž vôbec neunesol dôkazné bremeno vo vzťahu k tvrdeniu, že hnuťelné veci, nachádzajúce sa v prevádzke potravín C., sú výlučným vlastníctvom žalovaného, ktoré z vecí patrili do zariadenia prevádzky na základe jeho dražby a následne do vlastníctva žalobcu. Bez tohto ustálenia predmetu bezdôvodného obohatenia súd nemohol posúdiť oprávnenosť podaného návrhu. V tomto smere pre objektívne rozhodnutie vo veci mal súd možnosť postupovať podľa § 120 ods. 1 veta druhá O.s.p. a vyššie uvedené skutočnosti ustáliť. Naviac súd vôbec nevzal do úvahy, že od 5. mája 2008 boli všetky v protokole spísané veci uložené v oddelenej miestnosti a nič žalobcovi nebránilo, aby prevádzkové priestory nerušené užíval (táto skutočnosť nebola sporná) a napriek tomu stanovil výšku bezdôvodného obohatenia žalovaného, ako keby zaberá celú nehnuteľnosť. Súd prvého stupňa tiež pochybil, keď vyčíslil výšku bezdôvodného obohatenia mechanicky podľa plochy celej nehnuteľnosti, pričom vychádzal zo smernice mesta Bardejov na určenie výšky cien za nájom nebytových priestorov v meste Bardejov. Nevzal vôbec do úvahy skutočnosť, ktorú obaja účastníci uvádzali zhodne, a to, že prevádzková budova bola v havarijnom stave vyžadujúcom si opravu, ktorá skutočnosť sa mala výrazne odrzkať aj na cene nájmu, ktorú by mohol žalobca získať, ak by takúto prevádzku v danom čase a v danej lokalite prenajímal. I keď smernica mesta Bardejov súdu mohla poslúžiť ako pomôcka pri určení výšky ceny za nájom nebytových priestorov, v danom prípade nešlo o prenájom majetku vo vlastníctve mesta, ale v súkromnom vlastníctve, kde platí zmluvná voľnosť, a preto jeho záver, že pri zmluvnej voľnosti by bola cena nájmu vyššia, nemá oporu vo vykonanom dokazovaní a je irelevantný. Naopak, opotrebenie predmetnej prevádzkovej jednotky sa pri zmluvnej voľnosti malo prejavovať aj v cene jej nájmu. Súd prvého stupňa tiež pochybil, keď považoval zaplatenie dane z nehnuteľnosti za roky 2008 - 2009 žalobcom za bezdôvodné obohatenie žalovaného.

Žalobca navrhol mimoriadne dovolanie odmietnuť, lebo nepovažoval mimoriadne dovolanie za opodstatnené. Poznamenal, že žalovaný nevyužil možnosť podať dovolanie, tak ako to urobil v iných veciach, v ktorých podával svoje žalobné návrhy proti žalobcovi, ktoré boli všetky súdom zamietnuté.

Žalovaný sa k mimoriadnemu dovolaniu písomne nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal napadnuté rozhodnutia v rozsahu podľa § 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p. a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.

Podľa § 243e ods. 1 O.s.p. ak generálny prokurátor na základe podnetu účastníka konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej rozhodnutím súdu zistí, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon (§ 243f O.s.p.), a ak to vyžaduje ochrana práv a zákonom

chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a túto ochranu nie je možné dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, podá proti takémuto rozhodnutiu súdu mimoriadne dovolanie. Podľa § 243f ods. 1 O.s.p. mimoriadnym dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie súdu za podmienok uvedených v § 243e, ak a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237, b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 O.s.p.).

Ochrana poskytovaná mimoriadnym dovolaním je prípustná len subsidiárne, t.j. len vtedy, ak sám podnecovateľ mimoriadneho dovolania využil všetky zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov, najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov. Splnenie uvedenej požiadavky ako jedného zo základných predpokladov prípustnosti mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora súvisí s princípom právneho štátu, a to s princípom právnej istoty, ktorého zákonným naplnením v civilnom procese je inštitút právoplatnosti súdnych rozhodnutí, teda ich záväznosti a nezmeniteľnosti (viď napr. uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. septembra 1996 sp.zn. PL. ÚS 43/95 a z 19. júla 2000 sp.zn. PL. ÚS 57/99).

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vyplýva, že systém opravných prostriedkov zakotvený v právnom poriadku zmluvnej strany Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) musí byť v súlade s požiadavkami čl. 6 Dohovoru. ESLP v rámci svojej rozhodovacej praxe už viackrát konštatoval porušenie čl. 6 Dohovoru vtedy, keď k nariadeniu opätovného preskúmania veci došlo výlučne z dôvodu existencie odlišného právneho posúdenia veci oproti právnomu názoru vnútroštátnych súdov, ktoré vec s konečnou platnosťou prerokovali a meritórne rozhodli (porovnaj Roseltrans proti Rusku z roku 2005). Opakovane tiež zdôraznil, že v záujme právnej istoty by právoplatné rozsudky mali vo všeobecnosti zostať nedotknuté a k ich zrušeniu by malo dochádzať iba pre účely nápravy zásadných väd [viď napríklad Abdullayev proti Rusku (rozsudok z roku 2010)], resp. závažných pochybení [viď Sutyazhnik proti Rusku (rozsudok z roku 2009)]. Za takú vadu alebo pochybenie však nemožno v žiadnom prípade považovať to, že na predmet konania existujú dva odlišné právne názory. Aj aktuálne rozhodnutia ESLP z 9. júna 2015 vydané vo veciach proti Slovenskej republike (DRAFT-OVA, a.s., PSMA, s.r.o. a COMPCAR, s.r.o.) pripomínajú význam a obsah princípu rovnosti zbraní a princípu právnej istoty, s ktorými bezprostredne súvisí otázka záväznosti, nezrušiteľnosti a dôveryhodnosti právoplatných súdnych rozhodnutí, ktoré boli napadnuté z iniciatívy generálneho prokurátora vyjadrenej podaním mimoriadneho dovolania.

Uvedené závery ESLP zohľadnilo aj plénum Ústavného súdu súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“). Vzhľadom na prípady nejednotnosti senátov ústavného súdu pri riešení otázky prípustnosti mimoriadneho dovolania proti rozhodnutiu súdu, ktoré už nadobudlo právoplatnosť a záväznosť, pristúpilo 18. marca 2015 k zjednoteniu rozhodovania senátov ústavného súdu a pod sp.zn. PL.z. 3/2015 prijalo zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Rešpektujúc princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím, zohľadňujúc princíp subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako i výnimočnosť mimoriadneho dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku podávaného generálnym prokurátorom Slovenskej republiky, je jeho prípustnosť v civilnom konaní akceptovateľná za podmienky vyčerpania všetkých zákonom dovolených riadnych, ako aj mimoriadnych opravných prostriedkov, ktoré mal účastník konania k dispozícii a ktoré mohol účinne využiť na ochranu svojich práv a oprávnených záujmov.“

V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu pretrvávala nejednotnosť rozhodovania a výkladu ustanovení § 243e až § 243j O.s.p. Na spoločnom rokovaní občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu, ktoré sa uskutočnilo 20. októbra 2015 (Cpj 41/2015), bolo prijaté spoločné zjednocujúce stanovisko, právna veta ktorého znie: „Procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie. Pokiaľ túto možnosť nevyužil, mimoriadne dovolanie treba odmietnuť.“ Predmetné stanovisko, ktoré bolo

publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 94/2015, vychádza z názoru, že postup účastníka občianskeho súdneho konania, ktorý mal v určitom prípade možnosť napadnúť rozhodnutia súdov odvolaním alebo dovolaním, uvedenú možnosť ale nevyužil, i keď tieto opravné prostriedky mali potenciál podstatne ovplyvniť rozhodnutie súdu, sa prieči všeobecne rešpektovanej zásade „nech si každý chráni svoje práva“. Táto zásada zdôrazňuje procesnú povinnosť účastníka vyvinúť vlastnú aktivitu a iniciatívu tak, aby sám svojimi procesnými úkonmi riadne, včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou sledoval ochranu svojich subjektívnych práv. Pokiaľ účastník konania zostane v naznačenom smere pasívny, je (neskoršia) aktivita generálneho prokurátora vyúsťajúca do podania mimoriadneho dovolania neprípustná a nemôže mať procesné dôsledky predpokladané Občianskym súdnym poriadkom v ustanoveniach § 243e až § 243j O.s.p.

Najvyšší súd, stotožňujúc sa v preskúmvanej veci so závermi, na ktorých spočíva predmetné spoločné stanovisko najvyššieho súdu, zjednocujúce stanovisko ústavného súdu a judikatúra ESLP skúmal na podklade spisu, či žalovaný napadol rozsudok odvolacieho súdu dovolaním. V danom prípade prebehlo štandardné dvojstupňové konanie, v ktorom mal žalovaný možnosť realizovať svoje procesné oprávnenia. Zo spisu nevyplýva, že by sám náležite chránil svoje práva a konal dostatočne predvídavo, starostlivo a obozretne. Žalovaný nepodal dovolanie proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 18. decembra 2013 sp.zn. 10Co/3/2012. V zmysle vyššie uvedeného výkladu najvyššieho súdu to znamená, že sám nevyužil dostupný mimoriadny opravný prostriedok, ktorý mal k dispozícii a ktorý bol potenciálne spôsobilý podstatne ovplyvniť rozhodnutie v merite veci. Vzhľadom na pasívu samotného žalovaného pri včasnej ochrane jeho práv je procesne neprípustná dodatočná aktivita generálneho prokurátora, ku ktorej došlo podaním mimoriadneho dovolania podnecovaného žalovaným.

Z týchto dôvodov najvyšší súd odmietol mimoriadne dovolanie ako procesne neprípustné (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s ustanoveniami § 243b ods. 5 O.s.p. a § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p.).

Generálnemu prokurátorovi v konaní o mimoriadnom dovolaní nemôže byť uložená povinnosť nahradiť trovy konania. Povinnosť nahradiť trovy konania v konaní o mimoriadnom dovolaní má ten, kto podal podnet na podanie mimoriadneho dovolania (viď § 148a ods. 1 a 2 O.s.p.). V danom prípade dal podnet na mimoriadne dovolanie žalovaný. Žalobca v konaní o mimoriadnom dovolaní výslovne uviedol, že si náhradu trov tohto konania neuplatňuje, hoci podal vyjadrenie k mimoriadnemu dovolaniu, ktoré ako úkon právnej pomoci vykonala jeho právna zástupkyňa. Dovolací súd preto úspešnému žalobcovi náhradu trov konania o mimoriadnom dovolaní nepriznal.

Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.